

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. I. Quid, & Quotuplex sit Census?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

Q U Æ S T I O IV.

De Censibus, seu Redditibus annuis.

Nomen Censur sumitur a censendo, seu æstimando, nam pro æstimatione bonorum uniuscujusque solvi debebant Principi tributa; Unde factum est, ut Censur sumatur pro ipso tributo, seu pensione, quo pacto sumitur Matth. 22., quando dicitur: *Licet Censur dare Casari, an non?* Sed in casu nostro sumitur Censur pro jure ad annuos redditus ex re alterius percipiendos: Et de hoc quærendum Primo, Quid, & Quotuplex sit? Secundo, Quænam conditiones requirantur jure naturæ, ne Censur sit usurarius? Tertio, Quænam conditiones requirantur jure positivo Canonico? Expediuntur demum, quæ supersunt de Censibus discutienda.

ARTICULUS I.

Quid, & Quotuplex sit Censur?

- I. *Definitur Censur, quod sit jus exigendi annuam pensionem ex re fructifera alterius. Nomine autem rei venit hic etiam Persona, qua possit lucrari.*
- II. *Ratione modi dividitur Censur in Reservatum, & Consignativum, Per illum transfertur res, reservato jure ad pensiones. Per istum retinetur res sua, & consignatur alteri jus ad pensiones.*
- III. *Ratione rerum Consignativum subdividitur in Realem, Personalem, & Mixtum. Quamvis singuli ex his Censibus jure natura sine licet servatis debitis conditionibus; ac spectata Bulla Piana solum licitus est Censur Consignativus Realis fundatus in sola re immobili.*
- IV. *Dividitur etiam Censur in Fructuarium, & Pecuniarium: Ille importat jus ad fructus, hic ad pecuniam.*
- V. *Ratione durationis dividitur etiam in Temporalem, Vitalium, & Perpetuum. Rursus in Redimibilem, & Irredimibilem; hic tamen a Pio V. prohibetur; juxta conditiones Bullæ Piane celebrandus est Censur, ubi ea Bulla sit recepta; secus juxta consuetudinem receptam regionis.*

VI. *Censur personalis probabilis non est usurarius, si debita conditiones serventur.*

I. **Q**uæritur primo: Quid sit Censur?

Respondeo, esse *jus exigendi annuam pensionem ex re fructifera alterius*: Unde Censur non est ipsa annua pensio, nec res Censui subjecta, nec ipse Contractus, quo tale jus acquiritur, sed est ipsum jus, quod est in acquirente illud, qui dicitur Censualista, vel Censitor; cui juri correspondet obligatio solvendi dictam pensionem in altero, qui dicitur Censuarius: Quamvis autem jus ad annuam pensionem possit haberi ex aliis Contractibus, puta ex donatione, locatione, commutatione, emptione, &c., dicitur tamen Censur, si tale jus ematur, & fundetur in re fructifera alterius; Nomine autem rei comprehenditur etiam Persona, & nomine rei fructifera intelligitur qualibet res

L uti-

utilis, ut ager, pecunia, persona potens lucrari, aut sperans bona, aut potens vendi, & in servitutem trahi, &c.

II. Quæritur secundo: Quotupliciter Census dividatur?

Respondeo dividi primo ratione modi in Reservativum, & Consignativum. Reservativus dicitur, quando quis transfert in alterum rem suam donando, vel vendendo illam, reservato sibi jure ad annuam pensionem super eadem re. Consignativus vero dicitur, quando quis super bonis suis, quæ sibi retinet, consignat, seu dat alteri jus ad annuam pensionem: Quare hoc jus consignatum dicitur Census consignativus, sicut jus reservatum dicitur Census reservativus.

III. Subdividitur Census consignativus ratione rei, super qua fundatur, in Realem, Personalem, & mixtum. Realis est, quando fundatur super re condistincta a persona, verbi gratia super vinea, qua pereunte ipse Census perit. Personalis fundatur super sola persona fructifera, seu quæ habet, vel sperat bona, vel potest ex suo labore aliquid acquirere; itaut ad ejus mortem pereat census, nisi huic contractui censualitio personali superaddatur in securitatem solutionis alia res tanquam hypotheca, ad hoc ut ex ea percipiatur annua pensio, quando non potest percipi a persona, sive quia redditur impotens, sive quia moritur, prout conventum fuerit; Quamvis hæc hypotheca superaddita, cum sit nova obligatio, compensanda sit pretio suo. Demum dicitur Mixtus, qui fundatur immediate super re simul, & persona, itaut quamvis res pereat, non pereat Census, sed persona debeat illum solvere vel ex aliis bonis suis, vel ex ipsa persona sua, quæ potest aliquid suo labore acquirere, prout etiam fuerit conventum. Triplex hic Census consignativus jure naturæ licitus est,

concurrentibus debitis conditionibus; quamvis ex Bulla Pii V. solum permittatur Census realis, & quidem fundatus in sola re immobili, ut dicam.

IV. Secundo dividitur census in Fructuarium, & Pecuniarium: ille est jus ad fructus, puta ad vinum, oleum, &c.; hic est jus ad pecuniam.

V. Tertio dividitur ratione durationis in Temporalem, puta ad decennium; Vitalitium, qui scilicet durat tempore vitæ unius, vel plurium; & Perpetuum; Et hic subdividitur in Redimibilem, qui fit cum pacto de redimendo, itaut possit censuarius, quando libuerit, restituere pretium acceptum a Censualista, & extinguere censum; & Irredimibilem, cui scilicet nullum pactum redemptionis adjicitur; & hic etiam a Pio V. prohibetur: Quare ubi recepta est Bulla ista Piana, celebrandus est juxta conditiones Bullæ; vel si Bulla recepta est juxta aliquas tantum conditiones, juxta illas celebrandus est; ubi vero ea Bulla non est recepta, celebrandus est juxta consuetudinem locorum, dummodo talis consuetudo juri naturali, aut Divino non repugnet.

VI. Dubitatur, An census personalis sit usurarius? Affirmant Navar., Lopez, Molin. disp. 387., & alii apud Pal. punct. 11. Sed communissime negant, quia quamvis videatur esse mutuum palliatum, inquantum intenditur lucrum ultra sortem, tamen revera habet rationem contractus venditionis, & emptionis juris ad annuas pensiones. Quod probatur Primo, quia sicut olim Ecclesiæ debebantur decimæ personales, ex labore scilicet, aut ex negotiatione personæ provenientes, ita possunt pensiones personales deberi ratione emptionis: Secundo, si potest emi jus ad pensiones annuas super re frugifera, quidni etiam super persona frugifera, & industriosa? Quod si ad securitatem exi-

gatur hypotheca, certo pretio majori tale jus emi deberet.

ARTICULUS II.

De Conditionibus jure naturali requisitis, ut Census sit licitus, & non usurarius.

- I. Jure naturali requiritur ad contractum census, quod pretium sit justum spectatis spectandis; quod sit super re fructifera, & quod fundetur in re propria non habente jus impeditum.
- II. Census perpetuo irredimibilis jure natura non est illicitus, dummodo majori pretio ematur.
- III. Potest censuarius obligari, ne vendat alteri rem censui subjectam, dummodo tale onus compensetur.
- IV. Tributum, quod ex fundo debetur Principi, solvendum est a Censuario; at expensa pro scriptura census solvenda sunt a censitore.
- V. Potest pariter jure natura fieri census, cum pacto, quod pereunte hypotheca speciali, succedat alius fundus, aut ipsa persona censuarii, compensato tamen hoc onere.
- VI. Si tota domus, super qua fundatus est census, corruat, census extinguitur est, quamvis ea reedificetur; secus vero si corruat per partes.
- VII. Usus receptum est, quod censuarius assecuret Censitorem, non quidem pro casibus fortuitis, sed, ut si forte res censui subjecta deprehendatur esse alterius, tunc altera succedat; Sicut etiam si fuerit Censuarius in mora ad solvendum, aut reddatur impotens.
- VIII. Num possit in censu apponi poena legis commissoria, sicut apponitur in Emphyteusi?
- IX. Quomodo possit esse justus, & ex natura rei licitus census redimibilis ex parte emptoris? Si Census

fit utrinque redimibilis, majus est onus compensandum in emptore, quam in venditore.

- X. Census vitalitius personalis quoniam pacto ex natura rei sit licitus? Num, & quanam via prohibeatur a Bulla Piana?
- XI. Num sit licitus ex natura rei tam Census realis, quam personalis ex utraque parte redimibilis?

I. **C**ertum est apud Doctores, Primo requiri ad valorem Census ex natura rei intentionem contrahentium, quod scilicet ematur, & vendatur tale jus. Secundo, requiri pretium justum, quod scilicet lege taxatum est, vel communi prudentium aestimatione, spectato periculo, & incommoditate exigendi pensiones, vel quod pereat res, super qua fundatur, spectato etiam incommodo, quod emens subire potest, si sibi restituatur pretium. Quare sicut quando res emitur cum pacto de reemendo ad arbitrium solius venditoris, potest res emi quarta parte minoris, quam valet, ut supra diximus ex Hurtad., & aliis, ita in Censuratione talis tantum oneris in emente, quando ager valens centum fructificat quotannis quatuor, potest centum aureis emi jus ad quinque quotannis, seu potius octoginta aureis potest emi jus ad illa quatuor. Nec potest res censita ferre regulariter minores fructus, demptis expensis, quam sit pensio; potest tamen majores fructus reddere, ut ostendit consuetudo; possum enim emere decem tantum a fundo, qui reddit quindecim. Tertio requiritur jure naturæ, ut Census in re fructifera fundetur. Quarto debet fundari in re propria non habente jus impeditum, cum nemo possit alteri tradere jus, quod non habet, vel habet impeditum; Unde Maritus non potest subijcere censui dotem uxoris absque